

MARGARITA ARBOIX

Rectora de la Universitat Autònoma de Barcelona

És un plaer acompanyar-vos en l'acte d'inauguració del III Simposi sobre l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes a la secundària i a la universitat. Un esdeveniment consolidat gràcies a la capacitat del comitè organitzador d'oferir un programa interessant i suggestiu, i a l'afany dels assistents d'enriquir la jornada mitjançant el debat i la reflexió acurada sobre una qüestió de gran importància: la situació en què es troben la llengua i la literatura catalanes a la secundària i a la universitat.

Per aquest motiu vull començar la meva intervenció agraint molt especialment la tasca dels doctors Daniel Casals i Francesc Foguet com a coordinadors del simposi i la implicació del Departament de Filologia Catalana de la UAB en l'organització de la jornada. Sense oblidar la col·laboració entusiasta de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de la Societat Catalana de Llengua i Literatura, de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB, del Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya i del Grup de Recerca de la UAB en Història de la Llengua Catalana de l'Època Contemporània.

Com podeu comprovar en el programa del simposi i en l'elevat nombre de participants, ens espera una jornada intensa, i aquest és un motiu prou justificat per no estendre'm gaire en el meu parlament. Tanmateix, vull destacar alguns aspectes d'aquest esdeveniment acadèmic que, al meu entendre, són especialment rellevants.

En primer lloc, vull recordar que la preocupació que va motivar la celebració del primer simposi l'any 2009 és encara, malauradament, ben vigent: la constatació de la situació alarmant de la llengua i la literatura catalanes en el currículum educatiu i, com a conseqüència, d'una competència lingüística i literària insuficient per part d'un gruix important d'estudiants.

La pèrdua progressiva de presència i de prestigi social de la llengua i la literatura catalanes, que s'ha posat en evidència en els dos simposis anteriors, s'ha vist agreujada per un marc legislatiu entossudit a minoritzar aquestes dues matèries en l'ensenyament secundari (la LOMCE n'és un exemple escaient) i per una voluntat política insuficient a l'hora de defensar-ne i potenciar-ne la presència en tots els nivells educatius.

D'altra banda, en el context universitari del nostre país, la transformació dels estudis en el marc del procés de Bolonya no ha afavorit la posada en valor de les humanitats. Contràriament i inexplicablement, aquest procés ha obert un debat equívoc i fallaç entre estudis enfocats al mercat laboral i estudis orientats a la formació cultural i intel·lectual que no ha permès enfocar la qüestió més enllà d'una pretesa «rendibilitat» d'uns estudis sobre d'altres.

En aquest punt, vull assenyalar que la meua presència en aquest simposi és un senyal inequívoc del compromís de la universitat que represento amb la llengua i la literatura catalanes i amb els ensenyaments humanístics.

Una universitat pública com la UAB, que reivindica el seu caràcter multidisciplinari i que desplega les missions docent i investigadora des d'una vocació clara de servei al progrés del país, no pot admetre aquesta dicotomia entre ensenyaments i renunciar a formar ciutadans sòlidament preparats en totes les branques del saber i amb esperit creatiu.

Sense cap dubte, una formació lingüística sòlida des de la secundària és imprescindible per avançar en qualsevol àmbit d'estudi universitari i condiona, en gran mesura, l'accés a altres expressions culturals i artístiques, i la seva comprensió. En definitiva, la manca d'una formació lingüística, literària i humanística en general fa el nostre món més petit i limitat.

En segon lloc, vull fer palès que la UAB ha demostrat al llarg dels anys una preocupació evident per construir ponts entre l'ensenyament secundari i la universitat des del convenciment que el diàleg entre aquests dos nivells educatius, transcendentals a l'hora de formar els joves i de definir el seu futur professional, és fonamental per assolir un sistema educatiu avançat i eficient. En aquest sentit, vull destacar que la UAB ha estat una universitat pionera en el desplaçament de programes

socioeducatius, com els programes Ítaca i Argó, dirigits a estudiants i a professorat de secundària amb l'objectiu d'apropar la universitat als futurs alumnes i incentivar l'interès per la ciència i les humanitats. Programes en què el Departament de Filologia Catalana i l'Institut de Ciències de l'Educació de la UAB han participat activament.

Tanmateix, malgrat que el diàleg constant entre els centres de secundària i la universitat és indispensable per facilitar la transició als estudis superiors, la manca d'una voluntat clara i valenta per part de l'Administració per incrementar la presència de la llengua i la literatura catalanes a les aules i contribuir així al seu prestigi social ha tingut conseqüències negatives en la demanda dels estudis universitaris de llengua i literatura catalanes.

Malgrat les veus d'alerta, com ara el manifest que es va fer públic l'any 2012 per iniciativa de diversos grups de recerca universitaris, el qual reivindicava una presència digna de la literatura en l'ensenyament, la situació de la llengua i la literatura catalanes és lluny d'ocupar el lloc que li pertoca a les aules. I és per aquest motiu que jornades com la que avui ens reuneix en aquesta sala continuen sent necessàries per esperonar el redreçament d'una situació crítica i altament negativa per al país.

Sé que els anteriors simposis van ser un èxit de participació i estic segura que, en l'edició d'enguany, les aportacions dels experts i el debat entre els assistents seran profitosos i estimularan positivament la col·laboració entre la secundària i la universitat.

Moltes gràcies.